

Могилатов Д.М., студент

Науковий керівник: **Соболь О.І.**, к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ВБИВСТВА У КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ

У доктрині кримінального права завжди приділялась значна увага дослідженню питань кримінально-правового захисту людей від посягання на їх життя. Актуальність дослідження обумовлюється високою суспільною небезпечністю такого злочину як вбивство, а також наявністю законодавчої класифікації різних видів вбивств. Вчинення вбивства порушує норми та засади Конституції України та найважливіших міжнародних конвенцій, що стосуються захисту прав людини. Відповідно, захист суспільних відносин у сфері кримінально-правової охорони життя повинен стати пріоритетним у галузі кримінального права.

Наразі існує досить значна кількість вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень даної тематики. На особливу увагу заслуговують праці вітчизняних та зарубіжних вчених-спеціалістів у галузі кримінального права: О.В. Авраменка, Л.А. Андрєєвої, Ю.В. Александрова, А.В. Байлова, Ю.В. Бауліна, В.А. Глушкова, В.Т. Дзюби, О.П. Караніколи, М.Й. Коржанського, О.М. Короленка, В.В. Сташиса, В.Я. Тація, В. Мамчура, Г.А. Мендельсона, Л.А. Остапенка, С. Шишкова та інших.

У ст. 115 Кримінального кодексу України (далі - КК України), визначається, що «умисне вбивство» - це умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині [1].

Як зазначає Гриневич В., з точки зору теорії кримінального права, спричинити смерть потерпілому можна лише шляхом завдання йому тілесних

ушкоджень. Тому тілесні ушкодження, внаслідок яких виникає такий патологічний стан, як смерть, можна поділити на 3 групи: всі умисні тілесні ушкодження, внаслідок яких сталася смерть, якщо винний передбачав і свідомо бажав чи погоджувався з її настанням, утворюють умисне вбивство (статті 115 – 118 КК України); умисні тяжкі тілесні ушкодження, внаслідок яких сталася смерть, якщо умисел винного був спрямований саме на заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, а щодо смерті умислу не було, утворюють склад злочину, передбачений ч. 2 ст. 121 КК України; всі інші види тілесних ушкоджень (тяжкі необережні, середньої тяжкості умисні і необережні, легкі умисні, внаслідок яких сталася смерть) утворюють вбивство через необережність (ст. 119 КК України) [2, с. 2].

На нашу думку, важливим елементом даного питання є порівняльний аналіз саме ст. 115 – умисне вбивство та ст. 119 – вбивство через необережність, важливо зазначити наступне: об'єкт злочину: ст.115 КК України - життя особи; ст.119 КК України - життя особи. Об'єктивна сторона злочину характеризується: ст.115 КК України – діянням, тобто посяганням на життя іншої особи; наслідками у вигляді фізіологічної смерті потерпілого; причинним зв'язком між вказаними діянням та наслідками; ст.119 КК України - діянням - посяганням на життя іншої людини; наслідками у вигляді й смерті; причинним зв'язком між вказаними діянням і наслідками. Суб'єкт злочину: ст.115 КК України - осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 14-річного віку; ст.119 КК України - загальний. Суб'єктивна сторона: ст.115 КК України - характеризується виною у формі умислу; ст.119 КК України - характеризується необережністю: злочинною самовпевненістю або злочинною недбалістю [3, с. 238].

Таким чином, розглянувши статті 115 та 119 КК України, можна визначити, що відмінність між ними полягає саме у суб'єкті та суб'єктивній стороні. Так, якщо у ст. 119 КК України наявний загальний суб'єкт злочину, то у статті 115 – спеціальний суб'єкт злочину, що характеризується заниженим віком притягнення до кримінальної відповідальності – 14 років, що є логічним,

адже, на нашу думку, причини заниженого віку містяться у суб'єктивній стороні злочину. Так, ст. 115 КК України характеризується саме умисною формою вини, при якій людина знає які наслідки спричинить те чи інше її діяння, та бажає настання цих наслідків.

Відповідно до вищевказаного та на підставі аналізу чинного кримінального законодавства, важливо визначити ознаки вбивства, якими, як визначає Каранікола О.П., є: умисність, тобто наявність умислу на його вчинення; протиправність; наслідок у вигляді заподіяння смерті іншій людині [4, с. 389].

Визначаючи поняття «вбивство», доречним є порівняння вітчизняного поняття із поняттям яке міститься у законодавстві зарубіжних стран.

Так, у Кримінальному кодексі Республіки Польща немає чіткого визначення поняття вбивства, так у ст. 148 КК РП вказано, що той хто здійснює вбивство людини, підлягає покаранню позбавленням волі на строк не менше 8 років, покарання за порушення термінів в 25 років або покарання довічним позбавленням волі [5].

Варто відзначити, що у федеральному законодавстві США також відсутнє поняття вбивства, проте закріплені його види, а саме: а) просте вбивство; б) тяжке вбивство. Так, відповідно до ст. 1111 титулу 18 Зводу законів США, тяжким вбивством є протиправне умертвіння людини із заздалегідь обдуманим злим умислом. Відповідно до ст. 1112 титулу 18 Зводу законів США, просте вбивство – це протиправне позбавлення життя іншої людини без злого умислу [6, с. 112].

Щодо вітчизняного законодавства, як було зазначено раніше, ст. 115 КК України, також не містить чіткого визначення поняття «умисне вбивство». Загалом, існує багато підходів вчених-спеціалістів до визначення поняття «умисне вбивство», проте, поки що, не було загально визначено єдиного підходу до цього питання.

Так, наприклад, А.І. Стрельніков відзначає, що «умисне вбивство – це позбавлення життя іншої людини, саме їй і заподіюється смерть, а перед її настанням – фізичні і душевні страждання» [7, с. 148]. Т.А. Павленко

виокремлює в теорії кримінального права два підходи до визначення поняття вбивства. Прибічники першого з них визначають вбивство як протиправне умисне або необережне позбавлення життя іншої людини [8, с. 268]. Прибічники другого підходу визначають вбивство лише як умисне діяння. М.Д. Шаргородський підкреслював, що вбивство необхідно розуміти лише як умисне неправомірне позбавлення життя іншої людини [9, с. 194]. А.М. Красиков прямо вказує, що реально є жорстокими тільки ті рідкі, одиничні випадки вбивства, для яких крім мети позбавити потерпілого життя характерний умисел, наявність спеціальної мети заподіяти потерпілому своїми діями особливі страждання, що і може підпадати під визначення поняття «умисне вбивство» в теорії кримінального права [10, с. 26].

Отже, можна відзначити, що у законодавстві різних країн, які були розглянуті у даній статті, немає чіткого визначення, що саме собою являє поняття «умисне вбивство». Проте, на нашу думку, найбільш вдалим визначення поняття «умисне вбивство» міститься саме у М. Д. Шаргородського, який підкреслював, що «умисне вбивство» - це умисне неправомірне позбавлення життя іншої людини.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
2. Гриневич В. Практичні аспекти відмежування тяжкого тілесного ушкодження внаслідок якого сталася смерть, від вбивства через необережність [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1620>
3. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2003. — 1196 с.
4. Каранікола О.П. Поняття та ознаки вбивства [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: http://sn-jurid.crimea.edu/arhiv/2013/26_1law/061karan.pdf

5. Кримінальний кодекс Республіки Польща [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1246817>
6. Уголовное право зарубежных стран / И.А. Юрченко; Согласно редакции А.С. Рубцовой. – К.: ООО «Просвет», 2014.
7. Рощина І.О., Гуменюк К.В. Підстави кваліфікації умисного вбивства як такого, що вчинене з особливою жорстокістю [Електронний ресурс] – [Режим доступу]:[file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/Npnau_2014_1_31%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/Npnau_2014_1_31%20(1).pdf)
8. Павленко Т.А. Визначення поняття «вбивство» у доктрині кримінального права та на законодавчому рівні [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: http://www.pap.in.ua/1_2015/79.pdf
9. Шаргородский М.Д. Преступления против жизни и здоровья. – М.: Юрид. изд-во Министерства юстиции СССР, 1948. – С. 194-195.
10. Красиков А.Н. Ответственность за убийство по российскому уголовному праву / А.Н. Красиков. – Саратов : Изд-во Саратовск. ун-та, 1999. – 123 с.

Москаленко М.Е., студент

Науковий керівник: Шиян А.Г.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін

юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ)

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ ПОТРЕБУЄ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ

З переходом України до ринкових відносин, посилення конкурентної боротьби, насамперед в умовах фінансової кризи, однією з важливих проблем для вітчизняного бізнесу стало не тільки питання охорони майна громадян, супровід та захист їхнього бізнесу, а й надання послуг щодо захисту їхніх законних прав та інтересів, особистого життя. На жаль, це пов'язано з тим, що